

IREK WIDERA „WACHMAJSTER”

(mōnolog dialogizowany)

Frank Futereck... a dalij: Kōnder Widera, Gizela Pyrchała, Ziga Lipiński, Helmut Wilke, Bercik Profaska, Lyjo Kolyn, Usik Bortel, Adolf Cipa, Gustek Pyrchała.

Pisza sie Futereck. Mōj urgrosfater pisoł sie Futter. Jednako, kej wszystkie inksze Futtry ôd familije pisali sie bez storocza. Nale przodzij kajś sie starciła jedna szkryfa a dalij snadnie jedyn ale guchawy eli pitōmy farorz spisoł familijo tydniowego ôpy ze słyszynio i dodoł przy kōńcu trzi inksze szkryfy. Blank bez cweku. Nale erbowizna pitōmego farorza sie ôbstoła. Nale to je ale małowożne. Niy ô tym chca terazki ôsprowiać.

Mōm na miano Frank ôd piyntnostego lipiynia tego roku pańskigo, we kerym świotu ukozoł sie *Hochzeitsmarsch* Mendelssohna, Muter Pōnbōczkowo Bernadecie we Lourdes, Hymen Lipman z Filadelfije wystaroł sie ô patynt na blajsztift a Wilhelm Friedrich Ludwig von Preußen ôstoł regyntym pruskim. Nale to wszysko je ale małowożne. Mianuja sie Frank a niy Franz eli Francois skiż tego, co mōj fater poszoł mie zgłosić na do amtu fest chycōny a hań trefił na tyż trefiōnego byamtra. Żodyn tego niyskorzij już niy sprościł i skuli tego umfalu mianuja sie Frank i jestech persōnōm kiero tyrczy wyszpanowano miyndzy dziewiyntnostym a dwadziestym storoczym. Nale to je ale małowożne. Niy ô tym chca terazki ôsprowiać.

Tōż mianuja Frank Futereck i jestech policajym. Fōndamyntnie wachmajstrym. Jestech policajym wachmajstrym we Nikolai krais Pless provintz Oberschlesien. Jestech policajym bezma trzidziści ôziym lot. Jo, rodzōny we ece pruskiego landu, we sztacie Weissenburg provintz Elsass-Lothringen, kery wtynczos bōł przy Francyi trzidziści lot do zadku trefiłech sam, ciepniynty bez cufal we ta drugo eka pruskiego landu i ôstotech. Skludziłech sie sam, skuli mojij. I to bōł echt deckmantel po tymu. Nojlepszyjszy. Moja Adela. Dwajścia dziwiynć lot yno moja, a terazki to już pospołu - moja a Pōnbōczkowo.

Mianuja sie Frank Futereck i jestech piyndziesiōnt dziewiynć lot stary. Wieda żywobyci na Gōrnym Ślōnsku. Roz za kej myndykuja, fto jo tak rychtig je? Ślōnzok? Abo skiż miysco rodzynio Francuzok? A można jednako kej fatry ôd

generacyjōw Alzaciok. A można ganz ajnfach Prusok? Myndykuja, ôd kiedy cudzy ôstowo swojokiy? Można ôd szlugu a można w żodyn roz? Można sie do kōńca żywobyćio ôstowo tym, kierym sie stanyło zarozki po rodzyniu? Nale to terozki je ale małowożne. Niy ô tym chca terozki ôsprowiać.

Mianuja sie Frank Futereck i jestech policajym we Mikołowie. Dzisiej mōmy dwadziestego marca dziewiyntnostego i na drugi dziyń nastanie jor. Nale terozki mōmy jeszcze zima. Dnie sie robiōm cieplyjsze i wele połednia resztōwki śniega przemiyniajōm we woda. A kapki wody ze drynicy klupiōm ô blachowy fynsterbret. Ôdrzistany bez frechowne mikołowskie pultry. Siedza za srogim szrajbtiszym we ancli na odwachu i czekōm. Cołki żywobyći je jednym srogim ôczekowanym, nale zawdy tak rychtig to sie niy wiy ani na co. Nale dzisiej moje ôczekowanie bōło klarowne. Ôd rana czekōłech na jedna baba a ôd pōł godziny na posterōnkowego Widery, kiery miōł prziniyść ôd Ceglarka sztamfkartofle posute sznitlochym a świżyżego brateringa i kufka zimnego tyskigo. Na ratuszu gynął pizło dwanoście a lichy klara zaczęła filować do ancli bez zmaraszōne ôkna. Na dole głymboko zawarczōł motōr jakigoś lajścioka. Dugo po tym, kej skryncił na ring, jeszcze brōnczōł glas ôd ôkiyn.

Jestech policajym i zowdy mōm ôrdnōng. We żywobyćiu, we ôblyczu, we arbajcie, na szrajbtiszu i we papiorach. Yntlich, we gowie. A ôrdnōng dowo spokojność. Dzisiej miōłech ôrdnōng, miōłech tyż ruła. Papiory na jednyj kupce, akyntasza na drugij, filoku nafolowany tintōm, naszpicowane trzi blajsztifty. Ôczekowōłech. Na baba i na brateringa ze szynku ôd Ceglarka. Bōło można trzićwierci na jedna, kej doszōło do mie klupani do dźwiyrzi. Ôd szlugu uzdołech, co na zicher prziszła ôna... ta ôczekiwano. Sprawa. Przitrefiynie. Epizod we fachu.

Zatym zdōnżyłech coś ôdpedzieć, dźwiyrze sie uchylily i do ajncli wloz Widera. Mody, wyzgerny posterōnkowy. A za ônym pokozala sie baba we szadym ôblyczu. We siwym mantlu z rubego sztofu z pelckraglym, siwym szalu, siwych pōńczochoy i czornych szczewikach na rubym krōmfleku. A pospołu ku tymu wszyskimu wymiynszane wōnie: jakigoś ajnfachowego parfinu, drzywianego smōndu, czegoś wilgłego a chymje na mōle.

K.W.(sztram): Herr wachmajster, prziszła ta baba kieryj daliście forladōng!

F.F.: Hyjsty cajt! Wkludzejcie posterōnkowy, wkludzejcie! I sami tyż ôstońcie. Bydziecie szrajbować!

K.W.: Byfel herr wachmajster! (*siado za szrajbtiszym we ece*)

G.P.: Dobry...

F.F.: Dobry... Zicnijcie sie, ja? Jo je Futereck. Frank Futereck. Wachmajster. Posterōnkowy Widera sam ôstanie a bydzie wszystko spisowoł.. Ales klar?

G.P.: Ja...

F.F.: Widera? Sōmeście fertich? Tōż zaczynōmy! Wyście sōm Gizela po chopie Pyrchała?

G.P.: Ja, gnał.

F.F.: Ôńskigo roku zgłoszaliście, stracynie waszego chopa, Augusta Pyrchały?

G.P.: Herr wachmajster! Sami żeście przeca spisywali te zgłoszyni!

F.F.: Ja! Nale takie mōmy prawidła! Ôrdnōng mus zain! Musza dopytać!

G.P.: Tōż jo wōm terozki musza yno przikwolić... Ja! Zarozki po Godnich Świyntach zgłoszałach co mōj ślubny August Pyrchała sie stracił i niy pokozoł dōma!

F.F.: Skuli tego dołech wōm forladōng! Mōmy ale wiela do ôbgodanio Pyrchałko. Beztōż lepij sie terozki zicnijcie.

G.P.: Jezderkusie! Wiadōmo wōm co z mojim chopym?!...

F.F.: Po leku, Pyrchałko. Do wszyskiego dyńmy.. Szritwaisse, wycie jako? Krok za krokiym. A kej już dońdymy do kōńca to padōm wōm, lepij, kej wtynczos bydziecie zicać.

G.P.: Niy umiecie pedzieć ôd szlugu herr wachmajster?! Znodliście mojego chopa?

F.F.: Znodli my umrzika Pyrchałowo...

G.P.: Jezderkusie! Augusta?!... Niy! Niy! Niy! Jo nikaj niy ida! Do żodnyj marownie... mōmy marzec a mōj sie stracił trzi miesiōnce tymu... Forszteluja

sie, co może ôstać ze korpusa człowieczego po takim czasie... Troszka kości a marasu... Rest ôd tego, co niy zeżarły roboki!

F.F.: A katać tam Pyrchałko! Jo sie niy wybiyrōm z wami do marownie...

G.P.: Na kerchōw tyż niy ida!

F.F.: Powiydzie mi Pyrchałko, po jakimu mocie te przeświodczyni, co pońdymy kajś filować na umrzika?

G.P.: Co wy... herr wachmajster! Sōmżeście prziznali, co nojdziony ôstoł umrzik...

F.F. (*ôtwiYRO akta*): Akuratnie! Pokoża wōm terozki Pyrchałko aufnama... Powiydzie nōm, eżli znocie ta persōna, ja?

G.P. (*filuje na fotografka, ôtwiYRO gymba, przesłōnio ôczy*): Jezderkusie! Weźcie to!

F.F.: Pra? Niy ma za fest urodliwy. Nale mało kiery ferbrant je gryfny...

G.P.: To je... August?

F.F.: Niy! To je Cipa! Adolf Cipa. Stary brynoł a elwer. Mioł untersztand kajs na Kiferbergu. Borok zgoroł bodej jeszcze bez zima. Musioł usnōńc przy ôgniu. Ôńskigo tydnia trefił bez cufal na zgorałego umrzika feszter Kukla... Diczyna tyż ônego już troszyczka napoczyna ôgryzać...

G.P.: Fuj! Po jakimu pokazujecie mi jakigoś ôszkliwego umrzika!

F.F.: Musicie mi jedno wyerklerować... Skożcie mi Pyrchałko, wela wy mocie we wercie ludzki żywobyci? Mocie jaki prajs na taki coś?

G.P.: Co wy... herr wachmajster!

F.F.: Wy sama sie niy możecie spōmnieć to jo wōm powiydm Pyrchałko! Jo myndykuja, co podug vos Pyrchałko, człowiecze żywobyci je tauzyn mark we wercie. Mōm recht?

G.P.: Tauzyn marek?! Herr wachmajster! Jo w żodyn roz takigo geldu niy widziała!

F.F.: No! I taki, dejmy na to, Usik Bortel tyż niy!

G.P.: Fto?

F.F.: Jōzef Bortel. Taki jedyn ze Bujakowa. Mikry chopek w dziurawych galotach. Elwer, nale fest robotny. Chytoł sie wszyskigo. Siydmioro bajtli we chałpie to geldu sztyjc brakowało. Beztōż taki Usik sie uznowoł, co ludzki żywobyci je we wercie yno piyntnoście marek! Dowocie pozōr?! Usik uznowo, co ludzki żywobyci je warte piyntnoście pecynkōw. Mało, pra?

G.P.: Niy poradza spokopić po jakimu mi godocie ô jakimś chopie, kierego ani niy znōm!

F.F.: Ja! Wierza! Wy tego chopa na zicher niy znocie. Nale, dejcie pozōr bo można drugigo chopa już bydziecie znać? Mikołowiok! Helmut Wilke! Godo wōm to coś te miano? Tyż niy? Można i niy... wy przeca ôd Katowic...

G.P.: Ôd Bogucic...

F.F.: Ja! Egal! Ôd Katowic eli ôd Bogucic. To je terozki ale mało wożne! Wyście sie sam przekludzili na Mokre we dwanostym za ślubnym, pra? Skiż tego rychtig możecie niy znać Helmuta. Wiycie... Helmut Wilke to taki mikołowski wigyjc a mylbuks. Ôn tak... halb tu halb. Pōł majorantnego żywobycio hauzyruje u muter na Tajchtsztrasse a drugo połówka we cuchthauzie. Co prowda, po krigu sie troszyczka usatkwowoł, roboty u Biszla chycił nale... Ôńskigo tydnia zaś trefił do haresztu po tym, kej we gasthauzie u Warzechy chycił sie ze jakimś chopym, kery ôkozoł sie być byamtrym we magistracie. I to jednym ze tych zocnijszych, wysoko postawiōnych. Ponoś to naprany byamter sztuchnōł Helmuta, wylōł na szaket poł kufki biyra i przypolił gorść cigaretōm. Nale nostympny ruch wykluźił Wilke. Byamter ze połōmanym gryzokiym a wybitym lewym ramiyniym trefił do lazereta na Klosztorno. Krōm tymu, co wtynczos już niy bōł za fest monter to coś jednak z tego przitrefiynio spamiyntoł. A nojbardziej to Helmutowo gymba. Tōż kej yno troszka wydobrzył, podoł Helmuta na policyjo. No i trza bōł zawrzyć rozwieziōnego chachara. Ôd ônego sie dowiedziołech, co sie werci żywobyci... Niy zgadniecie...

G.P.: Dwajścia?

F.F.: Ja, yhm! Dwajścia! Helmut sie niy rozmiynio na drobne! Dziesiynć razy tela! Ôn sie winszuje za żywobyci cołki dwiesta marek!

G.P.: Dwiesta! Fulocie!

F.F.: Ja! For got! Helmut pado dwiesta! Nale już taki Jorg Prohaska yno sto...

G.P.: A to co zaś za persōna? Wyście sie herr wachmajster uwziyni dzisiej na mie? Wy sie forsztelujecie, co znōm wszyskich chopōw we ôkolicy? Co jo je? Jako ańfachowo fuchtla?

F.F.: A katać tam Pyrchałko! Powiym wiyncyj... Wy tych chopōw, ô kerych godōmy blank niy znocie...

G.P.: To po jakimu?... Co z tym umrzikiym?! Godejcie! Co z Augstym?!

F.F.: Zetwejcie jeszcze troszyczka, ja? Zarozki wszysko bydzie ales klar!

G.P.: Tōż czekōm herr wachmajster choć mi sie zdo, co yno mitrynżymy sam czas...

F.F.: Niy pedziołbych... Choć sztyjc mōm gyfil, co czas je ôstanio jakoś fest skyrkniōny. Leci za wartko... Nale... Jorg Prohaska. Ônego niy znocie na zicher, skiż tego, co Jorg pochodzi aże ze Przegyndzy. Wiycie kaj je Przegyndza? Niy? Jak sie rajzuje na Rybnik! No! Nale to je terozki ale małoważne! Toż tyn Jorg Prohaska se miyni, co ludzki żywobycie sie werci yno sto marek!

G.P.: Wyboczcie herr wachmajster, nale jo zgupna zarozki przy tyj waszyj godce! My sōm na jakim targowisku? Kartoflami idzie handlyrzyć, grincojgiym, gowiedziōm nale niy ludziami!... Jaki Jorg?! Jo niy widza w tyj godce ani fōnta cweku!

F.F.: No widzicie! Wy niy widzicie a jo widza! A taki Lyjo Kolyn! Chop pochodzi ôd familije, kiero kludzi roztomajte geszefty bezma ôd storoczy. Szynki, sztandy. Nale Lyjo niy mo grajki do handlyrzynio. Lyjo sie wyszaltrowoł ôd tyj familije i tych wszyskich gyszeftōw. Lajstnōł sie cyja i growoł po weselach a roztomajtych biglach! Padōm wōm, echt artysta niy żodyn gyszefciorz! Nale tyn Lyjo przedoł interesa tymu Usikowi, kierego już znocie! Przedoł interesa za trzidziści marek! Ludzki żywobyci za trzidziści marek! Bezma jednako choby Judosz!

G.P.: Wiycie wela mie to obchodzi herr wachmajster?

F.F.: A winno Pyrchałko! Fest winno wos to ôbchodzić. Bo to jest blank inszy prajs za ludzki żywobyci niżli tyn wasz! Taki, bych pedzioł bardzij ajnfachowy, pra? Gańbiaty!

G.P.: Jeszcze roz wōm padom, co jo niy mōm prajsu na żodne żywobyci!

F.F.: A mocie jeszcze ta gospodarka Pyrchałko? Ôjcowizna Augustowo?

G.P.: Hopsocie po tymatach, herr wachmajster choby wancka po galotach! August prziszło ôd wojska bez prawicy... Ułomny... Z takim felerym ciynżko sie porać gospodarzynie. Przedali my wszystko i wykludzili na Mikołōw do familoka...

F.F.: Przedaliście, ja? To można mi skożecie Pyrchałko, jako żeście sie dowali rada na tyj gospodarce, kej wasz chop bōł przy wojsku? Dwa roki, pra? Bo ônego wziyni we piyntnostym? A wy niy pochodzicie ôd gospodarstwa, pra? Wyście sie sam przibrali...

G.P.: Chowałach sie we familoku. Fater bōł smelcyrzym na Laurze. Niy mōm grajki do gospodorzynie. Fatry ôd mojigo pomarli jeszcze przed krigiy a bratek wybnōł do Goldberg. Je franiszkōnym. Ôstali my sie ze Gustkiym same. Już pryndzyj, zatym jeszcze napoczōn sie tyn krig przilazowoł pomagać Lucek, kuzyn ôd mojigo. I taki jedyn ôd Śmilowic. Jakoś to fōngowało. Nale Gustek poszoł wojować, a rok dalij Lucka tyż wziyni do wojska i wtynczos bōło już ciynżko bo tyn Śmilowiczok fest sępoł i wiyncyj bōło śnim ôstudy jak pożytku...

F.F.: A Ziga Lipiński? Kedy ôn zaczōn u wos arbajtować?

G.P.: Fto?!

F.F.: Niy lycie sie żurym! Polok! Zygmunt Lipiński! Trefił sam we siedminostym eli pryndzyj?

G.P.: A! Tyn! Ja... prziszło sam za robotōm. Robił po gospodorzach...

F.F.: Na zicher musieliście mieć fol tyj roboty Pyrchałko, kej ôn zaczōn yno u wos arbajtować!

G.P.: Ôstałach samuśko ze wszystkim!

F.F.: Z dnia na dzień się wkludził ku wōm, pra? I dowaliście ônyemu plat eli yno kust? A można co wiyncyj? Chciołech pedzieć, co sōmeście ale fest imfintlich! Ja! Robota dowocie cudzym, interesa doglōndocie. Flyjgujecie wszysko... A wasz chop przy wojsku kajś we Francyi, ja?

G.P.: Forszlagujecie co...

F.F.: Jo nic niy forszlaguja, Pyrchałko! Jo yno anfraguja na gos! I tymu chopu żeście dali kwatyr kajś przy gowiedzi eli ôd szlagu we waszyj chałpie?

G.P.: Herr wachmajster! Wyście sōm ale wraźdlaci?! To mōj interes!

F.F.: A to mōj fach! Wypytować a feslować roztomajte fakta! We siedminostym wasz chop dostał szus i trefił do lazareta, pra? Ramie bōło fest felerne, a chirurzi musieli ône amputyrować! Kej wydobrzył to prziszoł do dōm? Jakoś tak w połōwce augusta siedminostego? A Lipiński ô szlagu ôd was wybnōł?

G.P.: A jo niy wiym kaj...

F.F.: Yhm...Doczkejcie yno! Dobrze się to forszteluja? Lipiński sōm ôd sia uznoł, co niy ma już przidajny we bauerstwie, kej ułomny Pyrchała prziszoł curik ôd wojska? I wybnōł w pierōny? I daliście mu na to zwola? Jo mōm gyfil, co akuratnie wtynczos bōłby ale fest porynczny?

G.P.: Miałach przed ônym wajać, co mo ôstać?! Poszoł bo tak się winszował!

F.F.: A ôd tego augusta doł wōm co znać? Słōł jakeś brify?

G.P.: Herr wachmajster! To bōł yno ańfachowy arbajciorz a niy ftoś ôd familije!

F.F.: Dowoł wōm znać eli niy dowoł?! Dowoł?!

G.P.: Niy...

F.F.: Niy?! Po jakimu mie cyganicie? Wasze modre ślypia a płaczliwo macha mie niy zwiedōm.

G.P.: Herr wachmajster!

F.F.: Ja, ja! Jo je wachmajster a wy niy musicie mi ô tym przypōminać! Jestech wachmajster Frank Futereck a wy za chwila treficie do haresztu za ôbsztalowanie śmierci waszego chopu!

G.P.: Herr wachmajster!!!

F.F.: Niy pauzujcie! Co byście zrobili, kej bych wōm bajszipil pedzioł, co my znodli Lipińskigo?

G.P.: Ja! Gynał!

F.F.: Gynał! Aji tyż zwiedzieli ô waszych kōnszaftach! Bo wyście durch sie z Lipińskim ôd tego aprila trefiali, pra? I po leku cyrklowali jako zyńś cuzamym a przy tymu dōńś do geldu? Kōńcym uznaliście, co je yno jedna zowada ku tymu i ôna mo na miano August! August Pyrchata! I ta zowada trza pobulić a prajs ku tymu to jedyn tauzyn marek, pra?! Tela żeście dali Lipińskimu za uśmiercynie waszego ślubnego?!

G.P.: Fto wōm tak pedzioł?! Ôn?! Tyn Lipiński?! To je ônmyjglic!

F.F.: Padocie, co to je ônmyjglic? A po jakimu tak godocie?

G.P.: Bo ôn by nikyj... Bo jo wiyim co ôn tam snokwio! Ezli już co padoł, to wszystko sie musioł sōm umiynić a ôbcyrklować! Ôn, niy jo! Jo je blank niywinowato!

F.F.: A my znōmy ale blank inkszo wersyjo Pyrchatko!

G.P.: Fulocie! Wszystko to je ale niyprowda!

F.F.: Niyprowda?! Jeszcze niy wycie, co wōm chca pedzieć a już padocie co cygania! Powiyim wōm jako je prawda, bo ôd kogo inkszego sie niy dowiycie! Tyn cołki Lipiński wos ale ôcyganił! Cyganił ôd tego dnia, kej sie yno do wos wkludził... Już wtynczos zaczōn wichlyrstwo a wyście bōli yno werkcyjogiyim. Nale pewnikiym mogliście tego niy zmiarkować skuli tego, co mody karlus fest wos zbamōncił. Wtynczos żeście zaczyni żyć ze sobōm, pra? Gyszichta znano ôd storoczy! Dwie mode wyposzczōne persōny majōm sie ku sia... Aże ludzie po wsi zaczyni godać... I już wtynczos prziszoł wōm do łepy tyn idyj, co wasz ślubny wōm yno zawodzo! Styknie sie yno ônego pozbyć, dalij przedocie bauerstwo i wyzbniecie kajś do świotu! Trufaliście pewnikiym, co można August ôstanie kaj nad Marnōm. Pewnikiym herc wōm zaklekotoł, kej dostaliście brif ô przitrefiyniu Augusta, nale nadziejo wartko zgosał kej prziszoł nazod ôd lazareta! Trza bōło zrychtować wartko jakiś ablyjzōng! Umiyniliście przedać bauerstwo. I mieliście Lipińskigo kiery mioł pozbyć sie waszego chopa! Tela yno,

co Lipiński ôsobliwie przoł niy wōm a waszym piyniōndzōm Pyrchałko! Mioł ôd
wos ôbiecany geld za uśmiyrcynie Pyrchały! Tauzyn marek!! to bōł wasz prajs za
żywobyci waszego chopa!

G.P.: Suchać sie tego niy do! Już wōm padałach...

F.F.: Niy pauzujcie Pyrchałko! Lipiński pokozoł sie mocny nale w godce.
Ôdgrywōł przed wami lagramynckigo bohatera a tak rychtig, kej prziszło co do
czego ôkozoł sie mamlasiaty. Tōż wymyndykowoł, co do zabicio Pyrchały
znojdzie kogo inkszego. I znod. Chachara, kery niyroz bytowoł we cuchthauzie.
Helmuta Wilkego! Nale Lipiński uznoł, co ônymu do yno pōł tego waszego geldu
a reszt sie weznie do sia.

G.P.: Ônmyjgliche...

F.F.: Ônmyjgliche to bydzie dalij! Wilke można i bytowoł po cuchthauzach nale
niy bōł w żodyn roz mordyrzym. Chacharym, krodziokiym, rojbrym, ja! Niy
mordyrzym! Nale spōmniōł sie, co hańdownij we hareszcie trefił chopa, kiery je
masorzym. Uznoł, co masorz niy bydzie mioł problyma ze zbiciym. Ônymu
przeca je egal. Gowiydź eli persōna. Wzion halba, siod do cuga i porajzowoł do
Przegyndzy! Tela yno, co Jorg Prohaska rod rychtowoł roztomajte szpecjały,
nale niyrod zbijoł gowiydź. A co dziepiyro czowieka. Nale Jorg tyż bōł chytry na
leki geld. Zatym sie rozeszli miglanc Wilke doł Prohasce přiôbiecka geldu, tela
yno, co bōło tego dwiesta marek ze přiôbiecanych bez Lipińskiego piyńciu
stōwek. Prohaska myndykowoł fest bez pora dni, aże wymyndykowoł, kamrata
ôd wojska. I tukej sie pokazuje Lyjo Kolyn. Chop zatōnkany we chmōrach.
Lajermōn. Poeta a muzykōnt! Można jeszcze niy fynfnikorz, nale ynterbowany
bez fatra, wiod żywobyci jednōm gyrōm na ausie. Profaska bōł bardzij
szczodliwy i przybiecoł połówka z tego geldu, kery mioł dostać ôd Wilke. Kolyn
mioł dostać sto marek za pozbycie sie waszego chopa Pyrchałowo! Widzicie, kej
sie wszystko zaczyno nōm gryfnie kuplować? Nale jeszcze my niy sōm fertich!
Lyjo Kolyn można bōł biydocina nale jeszcze niy ciarach. A już na zicher niy
mordyrz. Niy myndykowoł za wiela yno na drugi dziyń siod na koło i
popyndalowoł na Dymbińsko. Spomniōł sie chopa, kiery mioł lang chyb geldu a
przi tymu cołko hurma bajtli na kuście. Tego chopa znocie. Jozef Bortel.
Troszyczka sie Lyjo ze Usikiym targowali i stanyło na tym, co Usik zōnaczy tyn
auftrag za trzidziści marek. Usikowi ôd szlugu zdało mu sie, co to bydzie ale leki

geld. Forsztelowoł sie, co styknie zrychtować jaki umfal i sprawa sie rozplocze sama ôd sia. Myndykowoł, myndykowoł bez pora dni, nale kōńcym uznoł, co niy poradzi nic wynokwić. Wtynczos sie wybroł bez Kolonijo do lasa na Kiferberg. Hań we dziurze w erdzie bytowoł jedyn chop. Bortel chopa znoł ôd czasōw, kej cuzamyn arbajtowali po roztomajtych bauerach. Do czasu, aże chop przy jakimś trefie sie pozbył sztyrech palcōw u prawicy i lewego ślypia. Niyskorzij to tamtyn już yno śłepoł. Rozum mioł wypolōny bez bryna! Ja! Chop bōł ale srogi brynoł. Tōż Bortel sie uznoł, co ôn niy bydzie za fest wymyślaty i za piyntnoście marek zōnaczy co yno a przy tymu niy bydzie ônego tyrpać sumiyni. Ôbiecoł chopu tyn mikry doś geld i prziszoł nazod do baby a bajtli. A chop sie ôd szlagu wybroł na Mokre! Trefił bez problyma do waszego bauerstwa. Zaczōn wachować na kraju lasa zarozki za płotym waszego bauerstwa. Mioł flaszką jakijś berbelōwy, mioł kōnsek żymyły. Mioł fol czasu. Czekoł aże sie troszyczka zećmi. I mioł glik! Wele szwortyj po połedniu przifilowoł chopa, kery wyloz ôd wos z chałpy i skryncił do lasa. A we lesie już ôczekowoł na ônego tamtyn... Tak rychtig to niy ôczekowoł yno myndykowoł, jako zarobić na te piyntnoście marek. Nale kej uwidzioł, co ftoś wylazuje ze waszyj chałpy to uznoł we tym swoim zabelōntanym rozumie, co to musi być na zicher tyn, kerego mioł ukrziwdzić. Piznōł chopa pora razy sztechetōm bez gowa a kedy tyn ôstoł sie bez dychu zasmyczył nad stowek i ciepnōł do wody. Bez noc chycił mrōz i nieboszczyk znod sie lodym...

G.P.: Ja! Ciekawoch skōnd wōm to wszystko je wiadōmo?

F.F.: Spōmniōtech wōm ô Usiku... Kajś mōm sam ta aufnama...

G.P.: Nie wiym czy chca... Jezusiczku! Matko Bosko!

F.F.: Ja! To ôn!. Bajtle znodli wisieloka na gałynzi na Kiferbergu bodej niedaleko ôd miejsca bytowania Cipy. Ôżyrok Cipa lazowoł po wsi i asił sie tym co spochoł kaj yno, choby ôczekowoł ôd ludzi jaki zocy! Tako już je czowieczo natura, co koże nōm sie angyjbować. Nale ludzie za fest niy dowali wiary godce ôchlapusa. Nale Bortel już ja... Ôn jedyn uznoł, co Cipa godo prowda! Biydok nale hyrski, prawy a tyż fest imfintlich. Dziepiyro na tyn czos spokopił, co zrychtowoł. I te myśli musiały ônemu ciōnżyć choby berga na hercu, co yntlich ôpowożył sie zaciepnōńc powrōz na kark...

G.P.: Jo niy widza żodnego cweku w tyj waszyj godce, herr wachmajster! Ôżyroł Cipa ubił jakigoś chopa, inszkszy sie ôbwiesił a mie chcecie przypisać winy?! Jo niy miała z tym nic do czyniynio!

F.F.: Tōż dowejcie pozōr! Cipa już je umarty, nale mōmy glik! Przodzij pokozoł sie u Bortla rozrachować a doł ôpis cołkigo przitreŕiynio. Tyn zaś zatym sie ôbwiesił wygodzoł sie Kolynowi. Terozki Lyjowe sumiyni durch gorało, choby to ôn bōł mordyrzym! Kōńcym, wybzoł sie na Mokre. Musioł mieć ale dziwno macha kej trefił we szynku u Kusia żywego Augusta!

G.P.: Nale... Niy kapuja! Kedy to bōło? Jezderkusie! To fto je zatōnkany w stowku?

F.F.: Wy już to wiycie, pra? Nale wejrzycie jeszcze na ta aufnama... Chop lezoł pod lodym ôd decymbra tōż niy ma za gryfny, pra? Jeszcze ta rozczaskano gowa... Eżli chcecie swrocać to godejcie zawczasu! Widera wōm zōndzie po jaki cynkajmer eli waszpek...

G.P.: To ôn... To... Jerōnie! ... Niy!

F.F.: Ja! To je Lipiński! Korpus ônego znodli my zatōnkany we stowku! Ôżarty Adolf ubił niy tego kiery bōł nacechowany yno tego, kiery wyrok wydoł! Pamiyntocie co to bōł za dziyń? Piōntek! Torg we Mikołowie. August dycki hań rajzowoł i wtynczos mieliście prozno chałpa. To bōł dło vos nojlepszyjszy czas na tref z Lipińskim. Wymōwić sie ôd rajzy na Mikołōw niy bōło ciynżko. Stykło pedzieć Augustowi, co mocie boleści ôd tych waszych babskich spraw... Lipiński niy chcioł, coby ônego ftoś poznoł we wsi, tōż ôd szlagu śmiaoł ôd vos bez fōrtka do lasa. Nale hań już lichtowała śmiertka. Idzie pedzieć, co Lipiński naraił włosno śmierć! Byliście możno udziywiyni, co Lipiński sie przestoł na szlag ôdzywać, pra?

G.P.: Lipińskigo znałach nale hańdownij! I niy trefiłach ôd aprila, kej poszoł weg! Wszysko żeście sie sprawnie snokwili herr wachmajster! Tela yno, co sie niy do powiōnzać mie, Cipy i niyboszczyka Lipińskigo!

F.F.: Kolyn trefił do nos na odwach i nōm gryfnie wyśpiywoł fto, wela i kedy. Trocha zetwało zatym my znodli masarza Prohasi nale kōńcym skludzili my chopa do Mikołowa. A ôstatnio tajla tych puzli już my mieli u nos w cuchthauzie. Helmut Wilke po staryj znajōmości sprawnie wszysko nōm

wyzdradził. U muter we chałpie znodli my geld, kerego niy zdōnżył udać, ślubno fotografka wasza i Augusta kero Lipiński zachabił z waszego albōma, coby Wilke poznoł tego, kerego mo ubić i kartka z adresōm waszego bauerstwa, coby wiedzioł kaj trefić.

G.P.: A jo? Ha! Na mie nic niy mocie! Sami żeście przikwolili herr wachmajster, co Lipiński wiod wichlyrstwo za mojimi plecami!

F.F.: Retōng nōm doł wasz chop! August już przodzij zaczōn vos posōndzać... Jeszcze niy ô wichlyrstwo nale ô wyzdradzynie! Już hańdownij, kej bōł při wojsku doszło do ônego co wy sam wyrobiacie! Beztoż Lipiński wołoł sie ôd szlagu stracić, kej yno August prziszoł do dōm. Można sie lynkoł, a można niy chcioł aufalować. Wiycie co August znod we waszyj tasi? Dwa abzyndry ôd telegrama a farkarta na cug do Ligoty! Lipiński wykłudził sie na Ligota, pra? A wyście hań ônyemu roz za kej dowali byzuch. Lipiński trzimoł w puciyne we nachtiszlu pora waszych brifōw. A hań gryfnie rozpisany cołki forplan! Someście ale fest nierozważno Pyrchałko! Stykło frōnknōńc te brify do kachloka!

G.P.: To niy ma prowda!

F.F.: Prowda je tako, co Lipiński za waszōm namowōm mioł ubić waszego chopa a trefiło na ônego samego! Tak to je, kej sie samymu czegoś niy poradzi sprowić doporzōndku. A při tymu je sie chytrym na lekszyjszy geld! Tōż mocie wyćwika na prziszłoś choć ta prziszłoś to vos czeko za gitrami Pyrchałko! Mocie zōnaczcyc coś zocnego, zōnaccie sie to sami a niy spuszczejcie sie na inszych. Mocie jeszcze jakeś wōnty?

G.P.: Durch niy mocie na przikwolyni własnych sōw żodnego ale festelnego świodectwa!

F.F.: Tōż wejrzycie na to...

G.P.: Niy! Jo sie niy winszuja już dzisiej ôglōndać żodnych ôszkliwych umrzikōw!

F.F.: To niy ma aufnama! To sōm papiōry! Akta przedanio chałpy i zymie ôd waszego ślubnego! A to sōm skrypta najmu kwatyrōnku. I niy ma to ancla yno srogi miynszkanie we Mikołowie při Glaiwitzersztrase! Dziwocie sie ale

uwoźnie? Widzicie hań unterszrift ôd Augusta? Niy! Yno same wasze! A padaliście, co przedowaliście gospodarka cuzamyn... Styknie wōm?

G.P.: A August?...

F.F.: A ô ślubnego to wy sie niy starejcie! Mo sie blank dobrze. Skuplowoł włosne podejrznia a to, co godali ludzie! Piyrszym cugiyw wybnōł do Breslau! Do bratka. Hań sie durch wywiadywoł, co pochocie dalij! Daliście znać, co chop wōm sie stracił. Trufaliście, co na amyn! Uznaliście sie za gdowa i przedaliście gospodarka. Byliście na tela niyôpowoźni a można za tela frech, co miast citnōńć kajś fōrt, wy lajstnyliście sie kwatyr we Mikołowie! Tōż chned zwekslujecie tyn szykowny kwatyr na ancla we hareszcie we Mysłowicach!

G.P.: Herr wachmajster...

F.F.: Widera! Ôstowcie blajsztift a weźcie ta baba i zawrzyjcie na sztyry spusty!